

УДК 338.2

РОМАНОВА

Тетяна Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент

tands_r@mail.ru

СТРУКТУРНА ПЕРЕБУДОВА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

THE RESTRUCTURING ECONOMY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF ENSURING ITS COMPETIT

Стаття присвячена дослідженню актуальної проблеми модернізації структури національної економіки. Охарактеризовано сучасний стан структури вітчизняної економіки, виділено її недоліки. Обґрунтовано напрями структурної перебудови економіки, які дозволять підвищити її конкурентоспроможність на світовому ринку.

Статья посвящена исследованию актуальной проблемы модернизации структуры национальной экономики. Охарактеризовано современное состояние структуры отечественной экономики, выделены ее недостатки. Обоснованы направления структурной перестройки экономики, которые позволят повысить ее конкурентоспособность на мировом рынке.

The article is devoted to topical problems of modernization of the structure of national economy. The current state of the structure of the domestic economy is characterized, its shortcomings highlighted. Formulated the basic directions of economic restructuring, which will improve its competitiveness in the global market.

Ключові слова: *структура економіки, структурні диспропорції, структурна політика, інновації, структурна перебудова, конкурентоспроможність.*

Ключевые слова: *структура экономики, структурные диспропорции, структурная политика, инновации, структурная перестройка, конкурентоспособность.*

Key words: *the structure of the economy, structural imbalances, structural policy, innovation, structural adjustment, competitiveness.*

ВСТУП

На сучасному етапі економіка України має недостатньо диверсифіковану та розвинену структуру, що зумовлено сукупністю впливу

внутрішніх та зовнішніх факторів. Швидка динаміка функціонування та зміни умов глобального економічного середовища, а також недостатньо ефективна структурна політика, зумовлюють низький ступінь адаптивності національної економіки до світового ринку. Реалізація системного підходу шляхом вироблення зваженої структурної політики може підвищити адаптивні характеристики національної економіки, а також направити її вектор розвитку в напрямі формування інноваційно-технологічної моделі економіки.

Серед вітчизняних науковців значна увага приділяється проблемі формування ефективної структурної політики. Над цією проблемою активно працюють, зокрема: О. Амоша, Ю. Бажал, С. Біла, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Гриценко, О. Даций, С. Дорогунцов, С. Єрохін, П. Єщенко, О. Красильников, О. Крихтін, І. Лукінов, О. Мельник, О. Мельниченко, А. Никифоров, О. Осауленко, А. Сухоруков, Л. Федулова, А. Філіпенко, М. Хвесик, С. Чистов, М. Чумаченко, А. Чухно, Л. Шаблиста, Т. Шинкоренко, М. Якубовський та інші науковці. Разом з тим, чимало аспектів даної тематики є недостатньо розкритими та обґрунтованими. До них відносяться й питання, пов'язані зі структурною перебудовою вітчизняної економіки, особливо у напрямку підвищення її конкурентоспроможності.

МЕТА РОБОТИ

полягає у пошуку шляхів проведення ефективної структурної перебудови національної економіки, які забезпечать зростання її конкурентоспроможності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною основою дослідження є система законів та категорій економічної теорії, фундаментальні положення теорії економічного розвитку, наукові праці вітчизняних учених та економістів, інформаційні ресурси у мережі Internet.

При проведенні дослідження використано методи порівняльного та статистичного аналізу, системного підходу та логічного узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Конкуренентоспроможність будь-якої країни в значній мірі залежить від якості структури економічної системи, передусім найважливіших її складових – виробництва й торгівлі, від ефективності їхньої взаємодії. Дослідження ролі та місця кожної з цих підсистем свідчить, що в їхньому розвитку за період трансформації економіки України склався дисбаланс [1, с. 16]. При цьому, конкурентоспроможність країни – це здатність держави створювати таке національне бізнес-середовище, в якому вітчизняні виробники розвивають свої конкурентні переваги, займають стійкі позиції на певних сегментах світового ринку, завдяки потужному економічному потенціалу, що забезпечує економічне зростання економіки на інноваційній основі [2].

В умовах сьогодення характерними особливостями економічних процесів у світі стають:

- намагання урядів розвинених країн вирішити проблеми надмірної заборгованості, що обмежуватиме ресурси для розвитку у короткостроковій перспективі та гальмуватиме міжнародні потоки інвестицій;
- підвищення ризиків зміни напряму потоків капіталу в результаті зростання ринкових відсоткових ставок і повернення капіталів у розвинені країни з їх частковим виведенням із країн, що розвиваються;
- пригнічення глобальних товарних ринків через скорочення попиту в країнах, що розвиваються, та недостатній попит розвинених країн;
- збереження глобальної невизначеності щодо подальшої динаміки світової економіки на тлі відсутності дієвого та універсального переліку заходів стосовно досягнення цілей збалансованого розвитку [3, с. 62].

Найбільш критичними з точки зору потреб структурної модернізації та адаптації національної економіки загрозами є [4]:

- загострення глобальної конкурентної боротьби за інноваційні та інтелектуальні ресурси для створення національних конкурентних переваг;
- ймовірність закріплення низькотехнологічного характеру національної економіки та погіршення умов участі в міжнародному поділі праці;
- вичерпання поточних конкурентних переваг галузей економіки України, орієнтованих на зовнішній попит, внаслідок подорожчання імпортованих енергоресурсів;
- відсутність ефективних механізмів перерозподілу капіталу від традиційних до науково-технологічних секторів економіки;
- недостатній рівень використання інноваційного потенціалу як головного чинника адаптаційних можливостей економіки та зміцнення національної конкурентоспроможності.

Все це підтверджує зростаючу необхідність максимальної мобілізації існуючих резервів розвитку України вже у короткостроковому періоді.

Сучасний стан економіки України характеризується диспропорціями в структурі економіки, нерозвиненістю конкуренції, низьким рівнем інвестицій в інновації, науку і освіту, високим ступенем зносу основних виробничих фондів, низькою продуктивністю праці, відсутністю сформованих передумов для переходу до постіндустріальної стадії соціально-економічного розвитку тощо. Пріоритетним напрямом цієї трансформації є перехід від ресурсовитратної економіки на інноваційний шлях розвитку, що обумовлює необхідність теоретичного осмислення та оцінювання структурних змін, які відбуваються в сучасній економіці, та вироблення на цій основі науково обґрунтованих практичних рекомендацій [5, с. 216].

Ефективність структурних реформ зростатиме, якщо поряд з безпосереднім регулюванням структурних пропорцій держава координуватиме діяльність ринкових механізмів, що впливають на структурні особливості економіки. До основних самоорганізаційних механізмів структурного розвитку слід віднести механізм ціноутворення,

конкуренції, нагромадження та переливання капіталу, циклічного розвитку, міжнародної конкуренції, валютного курсу, міжнародного переливання капіталу, загальносвітових криз [6, с. 77].

Найважливішою особливістю розвитку української економіки на сьогодні та в найближчій перспективі є необхідність переходу на інноваційно-технологічну модель розвитку, що дозволить здійснити структурну перебудову національної економіки.

Проблема структурної модернізації економіки України набула особливої гостроти у зв'язку з поглибленням деформацій у структурі вітчизняної економіки, які досягли критичної межі, про що наочно свідчить низький рівень інноваційної діяльності, висока зношеність основного капіталу, низькотехнологічний розвиток країни, обмеженість інвестиційних ресурсів тощо. [7, с. 26]. Відтворення промислового виробництва відбувається за рахунок низьких та середньонизьких технологій без модернізації виробничої бази. Крім того, низький рівень диверсифікації промислового виробництва, а також переважний розвиток середньо та низькотехнологічних видів економічної діяльності закладає підґрунтя для подальшої деградації структури економіки України та уповільнення загальноекономічної динаміки [8, с. 89].

Модернізація сучасної структури економіки повинна бути направлена на активізацію функціонування науково-дослідницького сектору економіки, запровадження інноваційних технологій та скорочення інтервалів технологічного оновлення виробництва, а також стимулювання інноваційних видів економічної діяльності. Поглиблення структурних диспропорцій, а також низькі темпи оновлення структури економіки в напрямі її адаптації до вимог функціонування глобального економічного простору, зумовлюють необхідність проведення реформації економічної системи в напрямі формування інноваційної моделі розвитку та запровадження комплексу структурних змін. Процес оновлення технологічної структури виробництва тісно пов'язаний з оптимізацією структури економіки, та потребує значної

кількості фінансових ресурсів. Вдосконалення інституційного середовища, а також створення державних програм інвестиційної діяльності, формує умови для налагодження стійкого інвестиційного потоку внутрішнього та зовнішнього типу.

ВИСНОВКИ

Отже, формування ефективної структури економіки України, а також посилення впливу структурних чинників на процеси її технологічного оновлення зумовлюють реалізацію таких основних напрямів структурної політики, які забезпечать зростання конкурентоспроможності національної економіки:

- державна підтримка функціонування високотехнологічного сектору економіки;
- стимулювання інноваційного розвитку та інноваційних типів економічної діяльності;
- розвиток системи взаємодії між науково-дослідницькими організаціями та підприємницькими структурами;
- стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу;
- активізація розвитку виробництв повного циклу;
- підтримка розвитку високотехнологічних експортоорієнтованих та імпорто-заміщувальних виробництв;
- підвищення екологічності виробництва.

Література

1. Голошубова Н. Структурна перебудова торгівлі споживчими товарами в Україні / Н. Голошубова // Товари і ринки . - 2013. - № 1. - С. 16-28.
2. Україна в міжнародних рейтингах конкурентоспроможності [Електронний ресурс] / О. О. Шевченко, О. В. Левківська // Вісник

Київського національного університету технологій та дизайну . - 2013. - № 4.
- С. 211-213.

3. Формування моделі економічного розвитку України у післякризовому світі : аналіт. доп. / Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська [та ін.]. – К. : НІСД, 2014. – 116 с. – (Сер. «Економіка», вип. 14).

4. Аналітична записка «Щодо основних засад структурно-інноваційної політики України» Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Monitor14/01.htm>

5. Луцків О. М. Особливості та передумови структурної трансформації економіки регіону / О. М. Луцків, М. С. Габрель // Науковий вісник НЛТУ України . - 2013. - Вип. 23.10. - С. 216-222.

6. Чайка Ю.М. Типи та механізми структурного розвитку економіки / Ю.М. Чайка // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. – 2010. – № 3 (47). – С. 76–81.

7. Фукс Є. Структурна модернізація національної економіки як умова підвищення її конкурентоспроможності / Є.А. Фукс // Формування ринкової економіки. – 2010. – № 23. – С. 24-34.

8. Шинкоренко Т. П. Структурні зміни в економіці України: порівняння із загальносвітовими тенденціями // Економіка і прогнозування. - 2006. - № 1. - С. 77-92.